

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСІВ «ГЛОБАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ ЗВ'ЯЗОК ДЛЯ ПОШУКУ ТА РЯТУВАННЯ» ТА «ЕКСПЛУАТАЦІЯ СУДНОВИХ СИСТЕМ РАДІО ТА СУПУТНИКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ»

Круглий Д.Г.

Херсонська державна морська академія

Ефективність реалізації компетентнісного підходу забезпечується рішенням сукупних задач, головними з яких є мотивація особистісного та професійного розвитку курсанта, формування у нього компетенцій щодо професійної діяльності в морській галузі. Проблеми компетентності спеціалістів у морській галузі сьогодні постають найгостріше, тому підвищення конкурентноспроможності молодих спеціалістів пов'язано з втіленням компетентнісного підходу у професійній підготовці. Метою статті є використання новітніх освітніх технологій для реалізації компетентнісного підходу при вивченні курсів «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку». У статті запропоновано використання новітніх освітніх технологій для реалізації компетентнісного підходу при вивченні курсів «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку». У статті доведена необхідність використання новітніх технологій для ефективної підготовки спеціалістів морської галузі, на основі компетентнісного підходу, з дисциплін «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку».

Ключові слова: *компетенції, компетентнісний підхід, інноваційні освітні технології.*

Постановка проблеми та її зв'язок із практичними задачами. Сучасні випускники морських навчальних закладів України повинні відповідати єдиним міжнародним вимогам Міжнародної морської організації ІМО. Ці вимоги прописані в міжнародному кодексі дипломування моряків і несення вахти, в основу якого покладена багаторівнева підготовка морських спеціалістів на основі компетентнісного підходу. Для України така система підготовки кадрів є новою, вона ґрунтовно змінює організацію навчального процесу, забезпечує високий рівень кваліфікації випускників, сприяє підвищенню їх конкурентноспроможності.

Ефективність реалізації компетентнісного підходу забезпечується рішенням сукупних задач, головними з яких є мотивація особистісного та професійного розвитку курсанта, формування в нього компетенцій щодо професійної діяльності у морській галузі.

На це і спрямовано головну увагу керівництва держави, Міністерства освіти і науки України. Згідно Закону України «Про вищу освіту» запровадження нових підходів у навчальному процесі потребує зміни поглядів і підходів до викладання дисциплін морської галузі та переробки і переосмислення освітніх програм. Існуючі навчальні програми та плани базуються на застарілих стандартах морської освіти. Переосмислення та розробка нових навчальних підходів та планів є актуальним і своєчасним завданням [1].

У жовтні 2014 року, згідно наказу МОН за № 1148 від 7.10.2014 р. Херсонська державна морська академія отримала статус експериментального вищого навчального закладу, в якому було затверджено Заявку на проведення дослідно-експериментальної роботи з теми «Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі» та план її реалізації. За наказом експеримент буде проводитись у 2014–2018 роках спільно з Національною академією педагогічних наук України.

Для означення головних компетенцій, які повинні мати курсанти, необхідно оглянути загальноосвітній досвід.

Аналіз останніх публікацій, в яких почато рішення проблеми та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Результати навчання та компетенції в Болонській системі представлено як інструменти, які сприяють порівнянності та сумісності програм підготовки, дають змогу орієнтуватися на кінцевий результат.

Цьому питанню було приділено увагу такими дослідниками як В. І. Байденко, И. А. Зимней [2], Н. А. Максимова, С. В. Коршуновим та ін.

За класифікацією В. А. Девисилова, головними вимогами до компетенцій є:

- компетенції повинні формулюватися просто й однозначно розумітися усіма зацікавленими сторонами;
- компетенції повинні бути діагностичні та для їх діагностики може бути використано квалометричний інструментарій, який дає змогу ранжирувати ступінь їх досягнення у виді бальної оцінки;
- перелік компетенцій повинен бути мінімізованим за ознаками достатності досягнення інтегральних цілей освіти та задач професійної діяльності, які визначено міжнародними і місцевими стандартами та документами;
- необхідно забезпечити відсутність повторювань смислової частини компетенції у вигляді різних формулювань у різних компетентнісних групах;
- рівномірно повинна забезпечуватись відсутність повторювань визначень компетенцій в стандартах різного рівня (бакалаврата, магістратури та ін.);
- стиль і термінологія визначень повинні бути однаковими для всіх стандартів;
- необхідно дотримуватись групування компетенцій за видами;
- слід розділяти компетенції на ті, які повинні бути сформовані у процесі освіти, та ті, на формування яких повинна орієнтуватись освітня програма [2].

Проблеми компетентності спеціалістів у морської галузі сьогодні постають найгостріше, тому підвищення конкурентноспроможності молодих спеціалістів пов'язано з втіленням компетентнісного підходу у професійній підготовці.

Метою статті є використання новітніх освітніх технологій для реалізації компетентнісного підходу при вивченні курсів «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку».

У статті запропоновано використання новітніх освітніх технологій для реалізації компетентнісного підходу при вивченні курсів «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку».

Використовуючи загальні компетентнісні вміння майбутніх фахівців морської галузі можливо виявити наступні компетенції новітніх фахівців:

- **загальнонаукові** (базові уявлення про основи наук);
- **соціально-особистісні** (здатність до критики та самокритики, взаємодія в команді, міжособистісні навички та вміння, здатність працювати в міжнародному середовищі);
- **інструментальні** (здатність до аналізу та синтезу, базові загальні знання, засвоєння основ базових знань з професії, усне та писемне спілкування рідною мовою, знання другої мови, елементарні комп'ютерні навички, розв'язання проблем, прийняття рішень);
- **системні** (вміння застосувати знання на практиці, здатність пристосовуватись до нових ситуацій, розуміння культури та звичаїв інших країн, лідерські якості, здатність працювати самостійно, турбота про якість) [3].

Запровадження нової парадигми освіти визначають необхідність корегування робочих програм фахових дисциплін, запровадження у навчальний процес активних та інтерактивних форм проведення занять у поєднанні з позааудиторною роботою з метою формування та розвитку професійних компетенцій курсантів. При цьому реалізація програм підготовки фахівців спрямована на розвиток особистісних якостей, а також формування загальнокультурних, загальнопрофесійних і професійно-спеціалізованих компетенцій у відповідності до міжнародних вимог.

За основу при складанні новітніх програм важливо застосовувати підходи з наступними рівнями [4]:

- знання – розрізняти, ідентифікувати;
- розуміння – інтегрувати, з'ясовувати;
- застосування – виконання, використання;
- аналіз – диференціювання, характеризування;
- синтез – генерувати, створювати;
- оцінка – перевіряти, узгоджувати.

Викладання дисциплін «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» та «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку» в Херсонській державній морській академії здійснюється за оновленими програмами, які складено відповідно до Правил Міжнародної Конвенції STCW 78/95 і Кодексу SYCW-CODE та відповідають вимогам програмам підготовки, дипломування і несення вахти моряків 1995 р., Кодексу торговельного мореплавства України, 1995 р., Міжнародній Конвенції про стандарти підготовки і дипломування моряків 1978/95, відповідають розділу (Розділ А-III/6) та ІМО Model Course №7.01 Master and chief mate і Манільськими поправками от 6.06.2010 р.

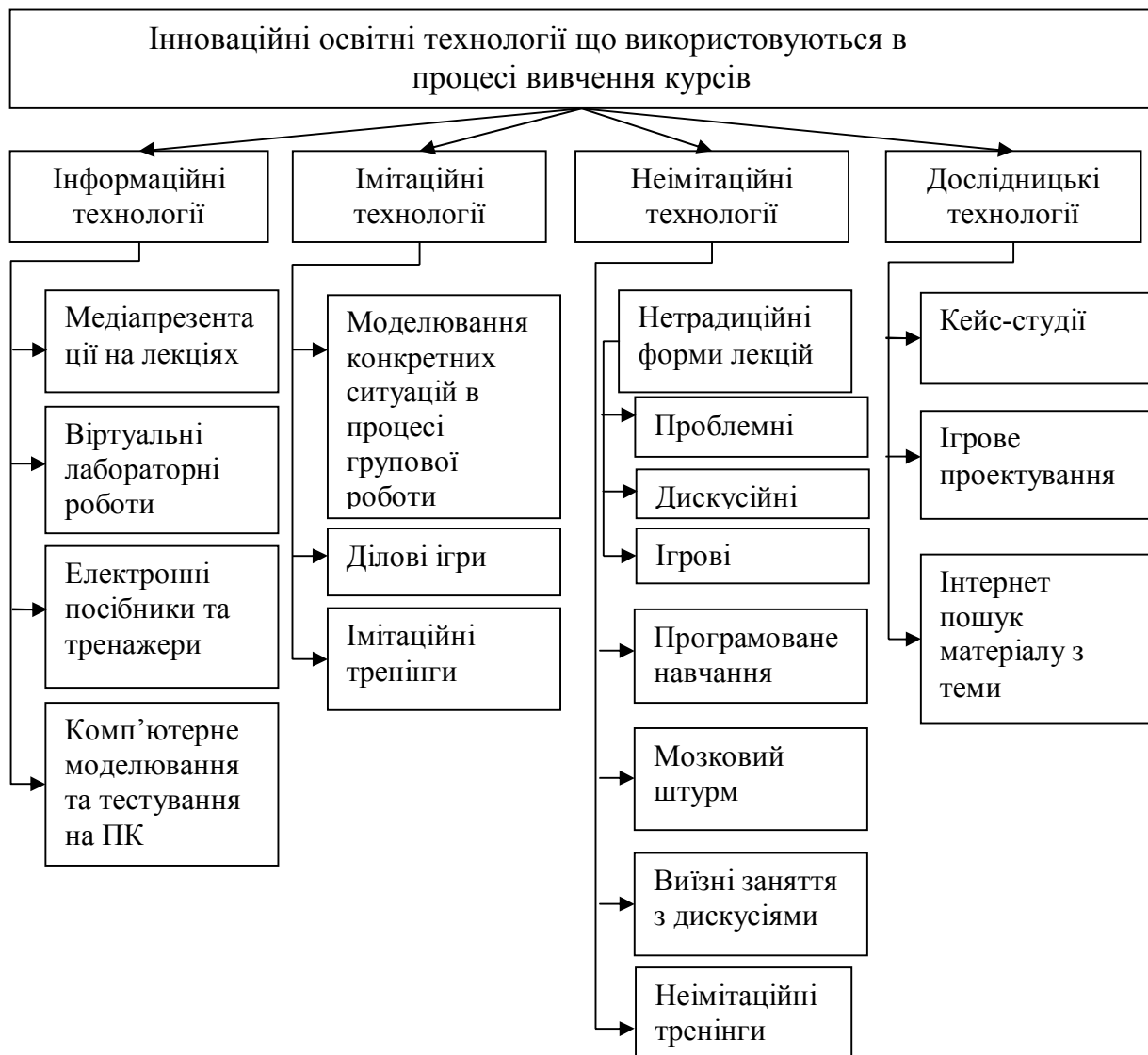

Рисунок 1 – Інноваційні освітні технології, що використовуються у процесі вивчення курсів

Метою вивчення дисциплін, відповідно до розроблених робочих програм та Правил Міжнародної Конвенції STCW 78/95 і Кодексу STCW-CODE, відповідно вимогам програми підготовки, дипломування і несення вахти моряків 1995 р., Кодексу

торговельного мореплавства України, 1995 р., Міжнародній Конвенції про стандарти підготовки і дипломування моряків 1978/95. Відповідає розділу (Розділ А-III/6) та ІМО Model Course №7.01 Master and chief mate, є:

- формування у курсантів сучасних наукових уявлень про міжнародний глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування, його складові та чинники;
- формування у курсантів знань зв'язку між системами та засобами глобального морського зв'язку для пошуку та рятування та умінь їх використовувати, тобто формування компетентностей, які є базовими для формування спеціальних професійних компетентностей.

Для реалізації вимог програм, формування оптимальних умов для засвоєння навчального матеріалу курсантами, слід широко застосовувати інноваційні освітні технології під час проведення навчальних занять і у процесі позааудиторної роботи.

На рис. 1 представлено інноваційні освітні технології, які використовуються нами у процесі викладання дисциплін «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку» [5].

Зупинимось більш докладно на організації проведення практичних і лабораторних робіт. Форми організації навчальної діяльності курсантів при виконанні лабораторних і практичних робіт, що використовуються нами в процесі опанування курсів «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку» наведено на рис. 2 [6, 7]:

Рисунок 2 – Організація проведення практичних і лабораторних робіт

За наведеними прикладами різновиди у формі організації практичних і лабораторних робіт призводять до істотних особливостей в їх підготовці та методиці проведення. Ці особливості полягають в організації індивідуальної та групової поведінки курсантів.

Так, наприклад, при фронтальній формі проведення лабораторних занять найчастіше є інструктування навчальної групи викладачем в усній формі чи з використанням методичних вказівок, які вивчаються самостійно. При цикловій та індивідуальній формах організації практичних робіт загальне інструктування обмежується організаційними вказівками.

Виконання практичних робіт курсантами за цикловою формою організації пов'язано з керівництвом навчальною діяльністю в маленьких групах. У цьому випадку мала група – це об'єднання курсантів з метою досягнення необхідного результату.

Такі групи можуть бути формальними, які виділені викладачем та неформальними. Неформальні групи створюються на основі особистих переваг, при їх формуванні велику роль відіграють психологічні стимули для виконання завдань.

Функціональна організація малих груп може бути різною та є більш-менш доцільною у зв'язку з типом практичного завдання (рис. 3)

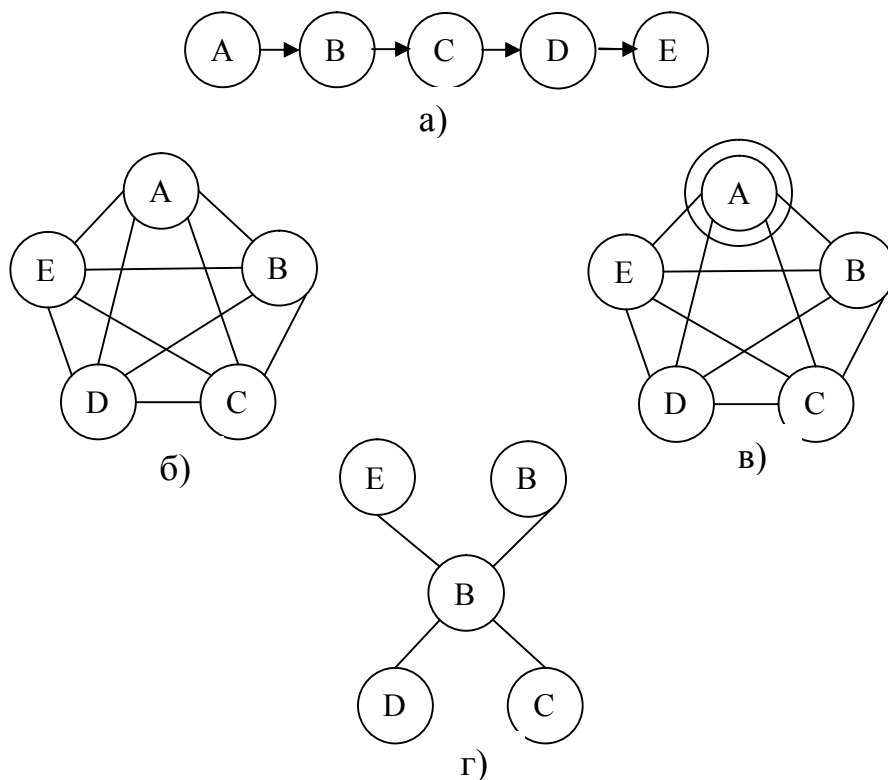

Рисунок 3 – Приклади організації невеликої групи:

а) – ланцюг; б) – повна мережа; в) – повна мережа при наявності лідера; г) – зірка

Принцип організації «ланцюг» (рис. 3а) можна використати тоді, коли практичне завдання потребує послідовного виконання ряду дій, які надаються різним курсантам, членам групи. Якщо за ходом виконання завдання члени групи пов'язані між собою, структура групи формує «мережу» (рис. 3б). У ній жоден не має переваги. Без лідера, групи, у більшості випадків, функціонують непродуктивно. Вони розпадаються чи самі висувають лідера. У цьому випадку формується модель «повна мережа з лідером» (рис. 3в). Якщо операції з виконання завдання виконуються незалежно одна від іншої, то ця топологія зібрана за принципом «зірка» (рис. 3г). При цьому член групи, який знаходиться в позиції «А», здійснює координацію дій інших, є керівником групи та її лідером [8, 9].

Висновки та перспективи подальшої роботи по цьому напрямку. Отримані результати, при використанні новітніх освітніх технологій і реалізації компетентнісного підходу, показують покращення засвоєння теоретичного матеріалу та використання на практиці набутих навичок при вивченні курсів «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку».

Для удосконалення засвоєння розглянутих дисциплін необхідна:

- зміна підходів і коригування робочих навчальних програм дисциплін на основі компетентнісного підходу;
- необхідно ефективно викладання фахових дисциплін у відповідності з оновленими програмами – це вимагає запровадження в навчальному процесі новітніх освітніх технологій, використання оптимальних педагогічних методів організації аудиторної та позааудиторної роботи.

Доведена необхідність використання новітніх технологій для ефективної підготовки спеціалістів морської галузі, на основі компетентнісного підходу з дисциплін «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування» й «Експлуатація суднових систем радіо та супутникового зв'язку».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про вищу освіту» // Урядовий кур'єр. – 13.08.2014. – № 146.
2. Devisilov V. A. Standards of Higher Professional Education of Competence format – the structure and content / V. A. Devisilov // Higher education today. – 2008. – № 9.
3. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.
4. Bloom B. S., Engelhart M. D., Furst E. J., Hill W. H.; Krathwohl D. R. Taxonomy of educational objectives : The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. – New York : David McKay Company, 1956.
5. Коркин А. М. Особенности инженерного образования морских радиоспециалистов / А. М. Коркин // Известия Балтийской государственной академии рыбопромыслового флота. – 2013. – № 2/24. – С.107-120.
6. Кудрявцев Т. В. Психология технического мышления / Т. В. Кудрявцев. – М. : Педагогика, 1975. – 303 с.
7. Рогинский В. М. Азбука педагогического вуза : пособие для начинающих преподавателей технического вуза / В. М. Рогинский. – М. : Высшая школа, 1990. – 112 с.
8. Мелецинек А. Инженерная педагогика / А. Мелецинек. – М. : МАДИ (ТУ), 1998. – 185 с.
9. Басова Н. В. Педагогика и практическая психология / Н. В. Басова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1999.

REFERENCES

1. Zakon Ukraïni «Pro vithu osvitu» // Uryadoviy kur'єr. – 13.08.2014. – № 146.
2. Devisilov V. A. Standards of Higher Professional Education of Competence format – the structure and content / V. A. Devisilov // Higher education today. – 2008. – № 9.
3. Zimnyaya I. A. Klyuchevihe kompetentnosti kak rezuljtativno-celevaya osnova kompetentnostnogo podkhoda v obrazovanii / I. A. Zimnyaya – M. : Issledovateljskiyj centr problem kachestva podgotovki specialistov, 2004.
4. Bloom B. S., Engelhart M. D., Furst E. J., Hill W. H.; Krathwohl D. R. Taxonomy of educational objectives : The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. – New York : David McKay Company, 1956.
5. Korkin A. M. Osobennosti inzhenernogo obrazovaniya morskikh radiospecialistov / A. M. Korkin // Izvestiya Baltiyjskoyj gosudarstvennoyj akademii rihbopromihslavogo floga. – 2013. – № 2/24. – S.107-120.

6. Kudryavcev T. V. Psikhologiya tekhnicheskogo mihsleniya / T. V. Kudryavcev. – M. : Pedagogika, 1975. – 303 s.
7. Roginskiy V. M. Azbuka pedagogicheskogo vuza : posobie dlya nachinayuthikh prepodavateley tekhnicheskogo vuza / V. M. Roginskiy. – M. : Vihsshaya shkola, 1990. – 112 s.
8. Melecinek A. Inzhenernaya pedagogika / A. Melecinek. – M. : MADI (TU), 1998. – 185 s.
9. Basova N. V. Pedagogika i prakticheskaya psikhologiya / N. V. Basova. – Rostov-na-Donu : Feniks, 1999.

Круглый Д.Г. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НОВЕЙШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ РЕАЛИЗАЦИИ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА ПРИ ИЗУЧЕНИИ КУРСА «ГЛОБАЛЬНАЯ МОРСКАЯ СВЯЗЬ ДЛЯ ПОИСКА И СПАСЕНИЯ» И «ЭКСПЛУАТАЦИЯ СУДОВЫХ СИСТЕМ РАДИО И СПУТНИКОВОЙ СВЯЗИ»

Эффективность реализации компетентностного подхода обеспечивается решением совокупных задач, главными из которых являются мотивация личностного и профессионального развития курсанта, формирование у него компетенций по профессиональной деятельности в морской отрасли. Проблемы компетентности специалистов в морской отрасли сегодня стоят наиболее остро, поэтому повышение конкурентоспособности молодых специалистов связано с воплощением компетентностного подхода в профессиональной подготовке. Целью статьи является использование новейших образовательных технологий для реализации компетентностного подхода при изучении курсов «Глобальная морская связь для поиска и спасения» и «Эксплуатация судовых систем радио и спутниковой связи». В статье предложено использование новейших образовательных технологий для реализации компетентностного подхода при изучении курсов «Глобальная морская связь для поиска и спасения» и «Эксплуатация судовых систем радио и спутниковой связи». В статье доказана необходимость использования новейших технологий для эффективной подготовки специалистов морской отрасли, на основе компетентностного подхода, по дисциплинам «Глобальная морская связь для поиска и спасения» и «Эксплуатация судовых систем радио и спутниковой связи».

Ключевые слова: компетенции, компетентностный подход, инновационные образовательные технологии.

Kruglihyj D.G. USING MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGY IMPLEMENTATION COMPETENCE APPROACH WHEN STUDYING THE COURSE «GLOBAL MARITIME COMMUNICATIONS FOR SEARCH AND RESCUE» AND «OPERATION OF RADIO AND MARINE SATELLITE»

Effective implementation of competence approach provided total solution of problems, foremost of which is the motivation of personal and professional development of the student, the formation of his competences on professional activities in the marine industry. Problems competence of experts in the maritime industry today faces the most acute because increasing competitiveness of young specialists associated with the embodiment competency approach in training. The article is the use of new educational technologies for the implementation of competence approach in studying the course «Global Marine communications for search and rescue» and «operation of ship radio systems and satellite communications». The article suggests the use of new educational technologies for the implementation of competence approach in studying the course «Global Marine communications for search and rescue» and «operation of ship radio systems and satellite communications.» The article proved the need for the latest technology for effective training specialists maritime industry on the basis of competence approach, with subjects «Global Marine communications for search and rescue» and «operation of ship radio systems and satellite communications».

Keywords: competence, competence approach, innovative educational technology.

© Круглый Д.Г.

Статью принято
до редакції 29.04.15